

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

Het is nú de tijd... (1 Pt. 4 : 17-19)

Tot op de laatste steen

Petrus heeft niet alleen weet van zijn eigen einde (Joh. 21 : 18, 19) maar ook van dat van Jeruzalem: want het is nú de tijd dat het oordeel begint bij het huis Gods, de tempel.

Over beide heeft hij Jezus zelf horen spreken. Petrus heeft Jezus horen zeggen: „Jeruzalem, Jeruzalem... zie uw (ulieder) huis wordt aan u (ulieden) overgelaten” (Mt. 23 : 37-39). Net daarvoor is de moord op Zacharia, de zoon van Berechja, ter sprake gekomen — begaan „tussen tempel(huis) en altaar” (23 : 35). Maar misschien heeft H. N. Ridderbos gelijk als hij in de 'Korte Verklaring' schrijft: „...uw huis..., d.w.z. uw woonplaats, uw stad... zal worden prijsgegeven aan verwoesting en ondergang, vgl. Jer. 12 : 7”.

Maar dan zijn het, frappant genoeg, Jezus' discipelen — en dus ook Petrus — die in dat verband de tempel ter sprake brengen. Mattheüs vertelt: „En Jezus ging de tempel uit en vertrok. En zijn discipelen kwamen tot Hem om Hem op de gebouwen van de tempel te wijzen. En Hij antwoordde en zei tot hen: Ziet, gij dit alles niet? Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken” (Mt. 24 : 1, 2).

Waren de discipelen onder de indruk van de pracht en praal van de tempel (waaraan inmiddels al 47 jaar was gebouwd), zij zullen niet minder onder de indruk geweest zijn van Jezus' voorzegging. Zoals wij van de meer dan letterlijke vervulling. Want de Klaagmuur is geen restant van de tempel, maar van de muur om de tempelberg.

Uitvoering van het vonnis

Natuurlijk vragen de discipelen, ontdaan als zij vanaf de Olijfberg zittend Jeruzalem en het door Jezus geschilderde tafereel in ogenschouw nemen: „zeg ons, wanneer zal dat geschieden, en wat is het teken van uw komst en van de voleinding der wereld?” (24 : 3). In de geest zien zij hun wereld ineenstorten. Typerend is, dat zij de voorzegde tempelverwoesting direct in verband brengen met Jezus' komst (parousie) en de voleinding (afsluiting) van de 'aioon', d.i. een bepaalde tijd met bepaald karakter, generatie.

Op alle drie delen van de vraag gaat Jezus in. Op een punt laat Hij geen spoor van onduidelijkheid bestaan: „Ik zeg u, dit geslacht (genea) zal geenszins voorbijgaan, voordat dit alles geschiedt” (24 : 34). De generatie waarvan Petrus deel uitmaakt, zal het beleven.

Zei Jezus verder: „...maar het einde is het nog niet” (24 : 6), Petrus schrijft: „Het einde aller dingen is nabijgekomen”, vlakbij (4 : 7). Hij gaat zelfs verder dan dat „nabij”: „Want het is nu de tijd, dat het oordeel begint...” (4 : 17).

Reken „een geslacht”, zoals vaker in de bijbel op veertig jaar. Jezus stierf in 33 of 34, Jeruzalem en de tempel worden verwoest in 69/70. Binnen veertig jaar. Als Petrus schrijft is er al een goed deel van die tijd verstreken. Greijdanus denkt aan „± 63, dus vóór de uitbarsting der vervolging op Nero's beschuldiging in 64...”

Het „einde” is „nu”

Ja ja, het einde aller dingen is nabijgekomen: het oordeel begint, staat te beginnen bij het huis Gods, bij de tempel in Jeruzalem. Het oordeel: het vonnis, de straf en de uitvoering daarvan. Zoals wij spreken over 'een leven als een oordeel': horen en zien vergaat je.

Nú is de tijd gekomen. De tijd: het punt, het ogenblik om in te grijpen;

het kritieke, beslissende moment. Je zou vrij kunnen vertalen: nu is de tijd rijp dat de uitvoering van het vonnis begint.

Hoe kan Petrus daar zo zeker van zijn? Om te beginnen kan hij rekenen: dit geslacht, deze generatie. Bovendien ziet hij de tijd rijp worden. Jezus had o.m. gezegd: „en omdat de wetsverachting toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen” (Mt. 24 : 12). Petrus spoort zijn lezers aan „de tijd, die nog rest in het vlees” te leven naar de wil van God. „Want er is tijd genoeg voorbijgegaan met 't volbrengen van de wil der heidenen, toen gij wandeldet in allerlei losbandigheid, begeerten, dronkenschap, brassen, drinken en onzedelijke afgoderij”. Zij volbrachten de wil der heidenen, zij het dat dat verleden tijd is. Maar „daarom bevreesdt het hen, dat gij u niet met hen stort in diezelfde poel van liederlijkheid, en zij belasteren u — maar zij zullen daarvan rekenschap moeten geven aan Hem, die gereed staat levenden en doden te oordelen” (4 : 1-5). Hoeveel klem heeft dan het woord dat het oordeel begint bij het huis Gods; als het bij ons begint...

Ter-nauwer-nood

Het evangelie is gebracht (4 : 6). Maar: als het (oordeel) bij óns begint, wat zal het einde zijn van hen, die ongehoorzaam blijven aan het evangelie Gods? (4 : 17).

Zegt Jezus: „wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden” (Mt. 24 : 13), Petrus spoort aan tot die volharding (wapent u! 4 : 1) en onderstreept dat nog eens (komt dus tot bezinning... 4 : 7). Met daarbij de waarschuwing: „en indien de rechtvaardige ternauwernood behouden wordt, waar zal dan de goddeloze en zondaar verschijnen?” (4 : 18). Waar blijven die? Die blijven nergens... ze zijn reddeloos verloren. Dat is gebleken bij de verwoesting van Jeruzalem. Daar bleek ook dat de rechtvaardige zich maar nauwelijks, op het nippertje, kon redden...

Je zou, als sommigen, kunnen denken aan Spreuken 11: „Zie den rechtvaardige wordt vergolden op aarde, hoeveel te meer den goddeloze en den zondaar!” (Spr. 11 : 31). Maar nog veel concreter wordt het als je weer aan Jezus' woorden denkt: „Wie op het dak is ga niet naar beneden om zijn huisraad mee te nemen... Wee de zwangeren en de zogenden in die dagen... Bidt, dat uw vlucht niet in de winter valle en niet op een sabbat. Want er zal dan een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is van het begin der wereld tot nu toe en ook nooit meer wezen zal. En indien die dagen niet ingekort werden, zou geen vlees behouden worden...” (Mt. 24 : 17-22). Zó gering zijn de overlevingskansen, zó ter-nauwer-nood wordt een rechtvaardige gered...

In goede handen

Het wordt een lijdensweg voor de rechtvaardigen. Het lot van Jeruzalem zal repercussies hebben overal in het Romeinse rijk — christenen waren niet in tel, maar als ze dan ook nog van joodse afkomst waren...

Een lijdensweg — ja. Maar „laten derhalve ook zij, die naar de wil van God (vgl. 4 : 2) lijden, hun zielen (hun leven) aan de getrouwe Schepper overgeven, steeds het goede doende.” (4 : 19). Dat doet denken aan Jezus' laatste woord op zijn lijdensweg: „Vader in uw handen beveel Ik mijn geest” Luc. 23 : 46 — woorden ontleend aan Ps. 31 : 6 (bij de Joden tot avondgebed van de kinderen geworden). Woorden waarmee een christen als Stephanus (Hand. 7 : 59) kan sterven: hij weet zich in goede handen!

IN DIT NUMMER

85 Ds E. R. Postma, Hetis nú de tijd	89 Boekbespreking
86 Ds N. Cornelisse, Evangelisatie	88 Christelijk Studicentrum
87 Prof. mr dr J. J. Oostenbrink, Christen-zijn en burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving	

EVANGELISATIE

Ds Rietkerk heeft mij uitgenodigd om aansluitend op zijn twee artikelen over de Evangelische Beweging, een artikel te schrijven over Projekt '82. Inmiddels zullen de meeste lezers weten dat dit evangelisatieproject uitgaat van het Instituut voor Evangelisatie in Doorn.

Projekt '82 is één van de activiteiten die passen in het kader van het door de Evangelische Alliantie uitgeroepen Evangelisatorisch jaar 1982. Vele kerken en christelijke organisaties gaan dit jaar extra aandacht geven aan evangelisatie. Projekt '82 is één van de grootste acties. Tot op heden haken ongeveer driehonderd kerken in op deze landelijke actie, onder het thema „er is hoop”. De actie spitst zich toe in deze maand. Op dinsdag 9 maart werd er door de E.O. een twee uur durend programma uitgezonden met als thema „er is hoop”. Bovendien zullen alle lezers inmiddels het evangelisch magazine „Er is hoop” in de brievenbus hebben gekregen. Vijf miljoen exemplaren zijn er verspreid!

Hoe wij ook op deze actie reageren — de schrijver van het ingezonden stuk van 5-3 betreurt de tot nu toe eenzijdige negatieve aandacht in Opbouw — het dwingt ons om ons opnieuw te bezinnen op de zendingsopdracht van de kerk. Alvorens uitvoerig in te gaan op Projekt '82 noem ik drie karaktereigenschappen van de christelijke gemeente die onmisbaar zijn om een missionaire gemeente te zijn.

—o—

1. Om missionaire, zendingsgemeente te zijn is het nodig dat de gemeente zich naar buiten keert. De bijbel, Gods Woord is niet alleen voor intern gebruik gegeven, maar om het uit te dragen. Dat is de opdracht van de gemeente, en behoort daarom tot haar wezenlijke kenmerken. Het is opvallend dat alle vier evangelieën eindigen met de zendingsopdracht. Naast de bekende opdracht in Matth. 28 : 19 lezen we in Mark. 16 : 15 „Gaaf heen in de gehele wereld, verkondigt het evangelie aan de ganse schepping.” In Luk. 24 : 27 zegt Jezus tot zijn discipelen „dat in Zijn naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving der zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem”. De opdracht in Johannes luidt: „Vrede zij u! Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u”.

Het is de liefde van Christus voor de verloren wereld die achter deze opdracht staat. Hij wil niet dat er één mens verloren gaat (2 Petr. 3 : 9). Mensen moeten de goede bood-

kerkelijk leven

schap horen van Gods grote verlossing. Wat is er in ons gebleven van de beweging van Christus om het verlorene? Wat zouden daarvan de oorzaken kunnen zijn? Ik noem twee mogelijke oorzaken. 1. De activiteit van de gemeente wordt beperkt tot het waken over de zuiverheid van de leer. Ja die taak heeft ze naar binnen toe. Maar ze heeft er ook een naar buiten toe. 2. Zou het kunnen zijn dat de leus van Abraham Kuyper „in ons isolement ligt onze kracht” ook de gemeente geïsoleerd heeft van de buitenstaanders? De christelijke organisaties zijn van grote zegen geweest. Ik wil niet minimaliserend spreken over de inzet daarvan evenmin over de offers die daarvoor gebracht zijn in het verleden. Maar toch was die nadruk op het christelijke van alle terreinen van ons leven eenzijdig. Men vergat dat men de heerschappij van Christus op alle terreinen ook uit moest dragen naar anderen. Symptomatisch voor die houding was vroeger het lichtje boven de preekstoel. Zolang het op rood stond mochten de gasten niet op de vaste plaatsen gaan zitten. De rode en groene lichtjes zijn uit de meeste kerken verdwenen. Maar zijn onze diensten nu wel op de buitenstaanders gericht? Of zijn we toch nog kerken met rode en groene lichtjes? „Een kerk die niet werft, loopt kans dat ze sterft” is een van de negen stellingen die Youth for Christ in brochure-vorm publiceert. Positief luidt die uitspraak, „een wervende kerk is een levende kerk”.

2. Opwekking begint altijd in eigen leven. De gemeente kan niet de wereld, Nederland, oproepen om tot God terug te keren zonder dat de gemeenteleden dat in eigen leven ook doen. De grote opwekkingsbewegingen in het verleden zijn begonnen bij gemeenteleden. De Reformatie begon in het leven van Maarten Luther, die weer opnieuw de boodschap ontdekte van de rechtvaardiging door het geloof alleen. De Heere gebruikte Pietje Baltus in het leven van Abraham Kuyper. De vernieuwing en verdieping in zijn leven staat aan het begin van de Doleantie. Anders gezegd, een heimwee naar God, naar vernieuwing en verdieping is onmisbaar voor een wervende gemeente.

pastorale notities

MONK EN MONK

De eerste Monk die ik bedoel is Thelonious Monk. Enkele weken geleden gestorven. Een Amerikaanse jazzcomponist en jazzpianist. Men noemt hem wel de meest geniale componist op dit gebied na Duke Ellington. Niet gehinderd door enige kennis van zaken heb ik vol verbazing naar deze man gekeken en geluisterd als hij piano speelde. Naar mijn smaak was dat geweldig. Er waren anderen die vinden dat hij eigenlijk helemaal niet spelen kon. Voor de volledigheid vermeld ik dat maar. Wie hem een keer gehoord had herkende hem ook direct weer. Een zelfde verschijnsel als bij Bach. Als je dat een keer in je gehoor hebt, kun je dat ook niet meer vergeten. Zo speelde Monk voor mij piano.

De tweede Monk, waarop ik het oog heb is Henry William Monk. Hij leefde van 1823 tot 1989 in Engeland. Hij is de componist van de melodie van het bekende Abide with me. Gezang 392 LbK. Er zullen waarschijnlijk weinig liederen zijn die zo bekend zijn geworden over heel de wereld als dit lied. En dat niet alleen door de woorden. Ook door de muziek. Er zijn trouwens heel wat liederen uit Engeland en Wales doorgedrongen in de schat van het geestelijke lied

van de christenheid. Je treft ze aan in het liedboek en bij Johannes de Heer.

In één van de artikelen die ik las bij het sterven van Thelonious Monk stond vermeld (Trouw, 20 febr. j.l.) dat deze eens op verzoek van een platenproducent nog iets maken moest om een opname vol te krijgen.

Hij schreef een arrangement over het „Abide with me” en tekende het voor de grap met William H. Monk. Dat Thelonious Monk deze melodie kende is niet zo vreemd. Hoewel mij van enige godsdienstige opvoeding van Th. Monk niets bekend is speelde hij op verzoek in baptistensamenkomsten, zoals hij dat ook wel deed bij een barmitswah. Je kunt natuurlijk niet in aanraking komen met de baptisten zonder ook het „Abide with me” te leren kennen. Het is in de Westerse wereld — God dank — toch vrijwel nog steeds onmogelijk om op de een of andere manier niet in kennis te komen met het Evangelie. Want in het „Abide with me” kom je toch in aanraking met het kruis van onze Here Jezus Christus. Gezang 392 : 5.

Er is in het liedboek overigens nog een gezang op de melodie van Henry Monk. Dat is Gezang 358. En nog beter dan in 392 klinkt daar het Evangelie. De tekst is van ds P. D. Kuiper: „Genadig Heer, die al mijn zwakheid weet, wil mij vergeven wat ik U misdeed; verwerp mij niet, die op uw vrijpraak wacht, maar troost mij met uw woord: het is volbracht.” Er is voor onrechtvaardigen gerechtigheid. Dát is de waarheid van het Evangelie.

H. Amelink, Aalten

Immers als wij het over de gemeente hebben, hebben wij het over onszelf.

3. Wij moeten ons diep bezinnen op de plaats en het functioneren van de gaven van de Geest. Vanuit de reformatie is er nadruk gelegd op het werk van de Heilige Geest in onze rechtvaardiging en heiliging. Maar er is nog een derde werk van de Geest, die van het uitleiden van de gaven in de gemeente. De meest bekende plaats in de bijbel waar over de gaven van de Geest gesproken wordt is 1 Korinthe 12 (Zie ook Ef. 4 : 7-12, Rom. 12 : 6-8, 1 Petr. 4 : 10). Over de gaven zegt Paulus in 1 Kor. 12 o.m. het volgende: a. Iedere christen heeft een gave; b. Hij heeft die om mee te dienen; c. Die dienst is tot welzijn van allen en tot opbouw van het lichaam; d. Evenzeer als ons lichaam elk lid nodig heeft, zo heeft ook de gemeente als lichaam elk gemeentelid nodig met zijn gave. Hoe ver verwijderd ligt deze beschrijving van de gemeente van de gedachte dat de dominee en de kerkeraad alles moet doen. Moeten we niet konkluderen dat de kerken zwaar gehandicapt

zijn omdat het functioneren van de gemeenteleden met hun gaven nog nauwelijks of niet ter sprake is gekomen?

Wanneer de gaven naar binnen toe functioneren, kan de gemeente naar buiten toe dienstbaar zijn „tot welzijn van allen”.

Wat ik tot nu toe gezegd heb is niet nieuw. Toch leek het mij nuttig deze punten nog eens naar voren te halen en om op deze manier duidelijk te maken dat wij niet met een bijzaak bezig zijn als we over evangelisatie spreken. Een discussie over Projekt '82 kan de structuren van onze gemeenten raken.

—o—

De bedoeling van Projekt '82. Ik laat hen zelf aan het woord in hun vierde informatiekraant. „In Projekt '82 gaat het om méér dan alleen een maand extra aandacht voor evangelisatie. De bedoeling is dat gemeenteleden zich ervan bewust worden dat zij een getuige mogen zijn. En in het kader van Projekt '82 krijgen zij mogelijkheden om heel concreet met het uitvoeren van die opdracht bezig te zijn.”

Aan alle gemeenten die mee willen doen wordt een mogelijkheid voor toerusting geboden. Op de toerustingsavonden wordt er aandacht geschonken aan hoe men op een eenvoudige manier de hoop die in ons is kan verwoorden voor een buitenstaander. Er zijn allerlei hulpmiddelen, o.m. het 'dogmatiekje' voor deze aktie, *Er Is Hoop*, geschreven door de Chr. Geref. predikant J. v. Mulligen. Allerlei suggesties worden gedaan m.b.t. het bereiken van mensen: a. via de telefoon met de vraag of men een gratis boekje mag komen brengen, b. via huis aan huis bezoeken, c. mensen thuis uitnodigen voor een gesprek, enz.

Het Instituut voor Evangelisatie hoopt dat plaatselijke gemeenten gezamenlijk akties ondernemen. In vele plaatsen gebeurt dat ook. De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de manier waarop zij gestalte willen geven aan evangelisatie. Projekt '82 wil graag de suggesties aanreiken voor het opzetten van plaatselijke activiteiten.

—o—

Mijn reactie op Projekt '82. Allereerst noem ik vier punten van positieve waardering.

1. Het stimuleren van gemeentelieden om te getuigen, ieder op zijn manier is in de geest van de apostel Paulus die de gave van het profeteren uitzondert als een gave waar *iedereen* naar streven moet. De gave van de profetie betekent dat je een boodschap hebt. Het is de gave die na Pinksteren gegeven wordt aan heel de gemeente van Christus, aan jongelingen, slaven en slavinnen (Hand. 2 : 17, 18).

2. Het stimuleren van plaatselijke gemeenten om samen te werken bevordert een goede vorm van oecumene. Het is hoog tijd en broodnodig om als evangelische christenen onze krachten te bundelen en om *samen* een front te vormen tegen de macht van de vijand.

3. Er wordt tenminste iets gedaan! En dat is beter dan niets. Ik heb jarenlang meegewerkt in evangelisatie-tentcampagnes. Inderdaad vroeg ik en vraag ik me nog af of het wel een effectieve manier van evangeliseren is. Maar al doende leert men. Samen kan men biddend naar nieuwe wegen zoeken.

4. Ook al doet een gemeente niet mee aan Projekt '82, het wordt wel gestimuleerd vanwege deze aktie om zich te bezinnen op de taak van evangelisatie. Het is verheugend om te zien dat dit ook gebeurt.

—o—

Vervolgens noem ik enkele zwakke punten.

1. Ik vermoed dat voor velen de taal van het evangelisatiemateriaal een volstrekt vreemde taal zal zijn.

Dat heeft zijn redenen. De moderne mens is vervreemd van de taal van het evangelie. Nam iemand vijftig jaar geleden het bestaan van God en de werkelijkheid van het oordeel zonder meer aan, vandaag is dat niet meer zo. Je wordt als hopeloos ouderwets versleten of aangekeken als iemand van een andere planeet als je daar nog over durft te spreken. Het bestaan van een onzichtbare werkelijkheid achter de zichtbare wordt door de moderne mens volstrekt uitgesloten. Wij worden dagelijks gekonfronteerd met deze visie.

Bovendien zijn voor velen de woorden van de bijbel belast met een verkeerde uitleg. Zij zien God als een grootvader, of als een tyran, onpersoonlijk.

Hoe breek je daar door heen? Eist dat niet allereerst een leren van de taal van de moderne mens? Wat zijn zijn vragen, zijn visie op het leven. Voordat de bijbel open gaat, moeten we een eind met hem op weg, hem als persoon serieus nemen, en zijn vragen serieus nemen. Dat is het stadium van 'pre-evangelism', voor-evangelisatie.

Je kunt ook niet in de voorhal blijven staan! Er komt een moment dat men moet kiezen. Ik denk dat wij vaak onterecht bang zijn om daar iemand mee te konfronteren. De moderne geest van tolerantie kan ons zo kleurloos maken dat wij het evangelie ontkrachten. Of schromen we om voor de persoon van Jezus Christus uit te komen?

2. Het thema van deze aktie is „Er is hoop”. Zowel het magazine als het boekje geven daar een goede inhoud aan. Toch valt het mij op dat zowel in de literatuur als in het t.v.-programma op 9 maart er vrijwel uitsluitend over de toekomst gesproken wordt. Er is hoop omdat we weten dat er een nieuwe aarde komt. Met *verwachting* leven betekent zeker dat toekomstperspectief. Maar het betekent ook dat als we het geloof van een mosterdzaadje hebben, in die verwachting naar God toe leven, dat wij de demonen van onze tijd uit kunnen bannen. De discipelen konden de demon van de maanzieke niet uitdrijven vanwege hun kleingeloof (Matth. 17 : 14-21). Met verwachting leven betekent dat we geloven dat God ook vandaag ingrijpt in ons leven, en dat Zijn Geest niet machteloos staat tegenover onze tijdgeest.

—o—

Ik draag Projekt '82 een warm hart toe. Een laatste gedachte. Ik denk wel eens, die buitenstaander zou best wel eens mijn eigen kind kunnen zijn, of een van 'onze' kinderen. Hoe bereiken wij onze eigen jeugd met het evangelie? Prof. dr I. P. Hartvelt acht het mogelijk dat de komende jaren vijftig procent van de gereformeerde jongeren uit het midden van de kerk verdwijnen zal (zie Trouw 3-3). Hebben wij de taal van onze jeugd geleerd?

J. J. Oostenbrink / Utrecht

Christen-zijn en burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving

Hetgeen volgt is een bewerking van een lezing, op 26 september j.l. gehouden op de plenaire openingsbijeenkomst van het Internationaal Christelijk Studiecentrum te Amsterdam, dat allerlei gesprekskringen organiseert tussen christenstudenten. Het artikel zal eveneens worden opgenomen in het Contactorgaan van het I.C.S.

Waar hebben we het over ?

Ik zou willen beginnen met een vraag. Waar hebben we het over, wáár denken we aan als wij het nu, in 1981, hebben over burgerlijke ongehoorzaamheid in een democratische samenleving? Je kunt je nl. bij burgerlijke ongehoorzaamheid nog al wat voorstellen. Ongehoorzaamheid is er al sinds de zondeval in het paradijs. En verzet tegen voorschriften van de overheid dateert ook bepaald niet van de laatste jaren.

Ik zou het onderwerp dus wat scherper willen omlijnen. Omdat je er anders van alles en nog wat bij kunt halen. Omdat anders wel eens zou kunnen blijken, dat we aan heel ongelijksoortige zaken denken. Aan situaties met toch wel heel grote verschillen. En dat zou weer tot gevolg kunnen hebben, dat we aan een „zinnige” bezinning niet toe zouden komen.

Want dan lopen we, om slechts enkele voorbeelden te noemen, de kans, dat de één, bij voorbeeld een historicus, denkt aan onze opstand tegen Spanje. Tegen die koning, die we, zoals er in het Wilhelmus staat, altijd geëerd hebben. Al waren we wel blij dat we hem kwijt waren.

En een ander zou dan veeleer kunnen denken aan het Nederlandse verzet in de Tweéde Wereldoorlog. Aan iemand als Ds Slomp, „Frits de Zwerfver”, zoals hij in de oorlog werd genoemd. De „illegale” predikant, die vanaf de kansel opriep tot verzet tegen het nationaal-socialisme. Die in niet mis te verstane woorden preekte over de joodse vroedvrouwen uit Egypte, Sifra en Pua, die het bevel van de Farao om de joodse jongetjes bij hun geboorte te doden, aan hun Israëlsche laars laptten, en, zo staat er in de Bijbel, dáárom door God gezégend werden.

Een derde zal weer denken aan iemand als Dietrich Bonhoeffer, de duitse theoloog, die meedeed aan het duitse verzet tegen Hitler en dat meedoen met zijn leven moest betalen.

De vierde zal dan veeleer denken aan de blokkade van de kerncentrale van Dodewaard of aan actievoerende binnen-schippers, of aan de secretaris van het IKV, die onlangs, zo kan men in de krant lezen, het bureau van de (synodale) gereformeerde kerken opriep om de Volkelerheide te gaan bezetten, wanneer het daar tot plaatsing van kruisraketten zou komen. En nog weer anderen zullen misschien denken aan allerlei activiteiten van diverse „bevrijdingsbewegingen”.

Uiteraard hebben al die situaties echt wel bepaalde verwante trekken. Toch lijkt het me goed om ons nu even te beperken, om even af te zien van allerlei oorlogssituaties of buitenlandse toestanden. Om ook even af te zien van allerlei betogen van uit een verder verleden, om ons nu te bezinnen over onze situatie als christen hier en nu.

Niet omdat een bezinning over al die andere situaties niet van belang is. Niet omdat datgene wat een Calvijn of een Luther, of zelfs een Gandhi of en Nehru — en je kunt daar een indrukwekkende reeks van namen aan toevoegen — over het recht van opstand of over burgerlijke ongehoorzaamheid hebben gezegd of geschreven, niet de moeite van het overwegen waard zou zijn. Maar veeleer omdat de situatie waarin wij nú leven, de mentaliteit, waarmee wij nú in aanraking komen, de huidige crisis in de democratie, de grotere „mondigheid” van de mens en de soms krankzinnige technische mogelijkheden van deze tijd geheel eigen aspecten vertonen. Het lijkt me goed om daar oog voor te hebben en om ons opnieuw te bezinnen op onze taak en onze houding nú. En dan zullen we echt nog wel genoeg vragen overhouden.

Ik zou dus de nadruk willen leggen op het hier en nu. Op óns christen-zijn en die burgerlijke ongehoorzaamheid in een — voor ons primair nederlandse — democratische samenleving.

En wat dat laatste betreft, die democratische samenleving, denk ik dan toch allereerst aan een situatie, waarin, wat je er verder als christen ook van kunt en moet zeggen, het toch zo is,

dat iedere burger zich daarin toch in alle vrijheid kan bewegen;
 dat iedere burger daarin in vrijheid zijn mond kan opendoen;
 dat iedereen daarin voor zijn deel invloed kan uitoefenen op bestuur en beleid, ook al is dat deel dan misschien beperkt en minder dan menigeen zou wensen;
 dat er bepaald geen sprake is van een diktatuur, geen sprake van een buitenlandse overheersing, geen sprake is van oorlogstoestanden en onderdrukking.

Hernieuwde bezinning: een noodzaak

Dat een hernieuwde bezinning noodzakelijk is, is voor iedereen, ook voor de wetgever en het bestuur, wel duidelijk. Alleen al vanwege de omvang en frequentie van situaties, waarin men kerncentrales blokkeert, rechterlijke bevelen om gekraakte woningen te ontruimen weigert op te volgen, illegaal pleegt uit te zenden; situaties, waarin men zelfs leest en hoort van militairen en agenten, die aankondigen bepaalde bevelen, die toch aan hun functie inherent kunnen zijn, niet te zullen opvolgen.

Wanneer we naar óorzaken zoeken, zullen we aan een heel complex moeten denken. Oorzaken, die soms van meer feitelijke aard zullen zijn, soms ook veeleer mentaal of ideologisch gekleurd zijn. Ik zou er enkele willen noemen.

a. Verandering van visie op de overheid

Slechts enkele decennia geleden bestond er nog zoiets als een vrij stabiel stelsel van normen en waarden. Dat is nu zeker niet meer het geval. Velen zijn niet alleen hun kerk, maar ook God kwijt geraakt.

Gold vroeger voor velen de overheid toch als een „dienaressen Gods”, die er „ons ten goede” is, thans is dat in veel mindere mate het geval.

Gezag, zo wordt nu vaak gesteld, moet zich zelf „legitimeren” door ons te overtuigen, dat de wijze waarop het wordt uitgeoefend voor ons van belang is. Kan die overheid dat niet, zo is dan de gedachtegang, dan ben je er ook niet aan gebonden. Waarom zou je beslissingen moeten aanvaarden, zo wordt wel betoogd, waarvan je overtuigd bent dat ze onjuist, onrechtvaardig zijn? Geldt dan niet veeleer „Uw rechtsorde is de onze niet”?

En dan wordt al spoedig een minister geïdentificeerd met een falend beleid, wordt een rechter beschouwd als een verdereiger van gevestigde belangen en de politie niet alleen als een mobiele maar ook als een corrupte eenheid beschouwd.

En wie kan ontkennen, wanneer hij in deze wereld niet zijn ogen dicht doet, dat „aardse machten” zich soms toch wel zeer vreeswekkend kunnen gedragen, dat wat in vele landen „wet” heet soms volslagen onrecht is en dat toch ook in betere omstandigheden agenten mensen met gebreken zijn?

b. De gevallen ambtsdrager

Die ontluistering van de overheid wordt dan nog eens door verscheidene factoren versterkt. Soms — ik roerde het net al even aan — door de gedragingen van overheidsinstanties en politici zelf. Een kabinet, dat al voor zijn ontstaan als vechtkabinet wordt gekwalificeerd, politici, waarvan je in de krant kunt of kon lezen, dat ze weer eens te veel alcoholica naar binnen hebben geslagen e.d. verhogen het ambt niet. Een aantal jaren geleden was een minister van defensie, die betrokken bleek bij een echtscheidingsprocedure, en een minister van Binnenlandse Zaken, die na onder invloed een aanrijding te hebben veroorzaakt was doorgereden, nog gedwongen af te treden. Maar, zou dat ook nu nog zo zijn? Ook vanuit een oogpunt van publieke moraal?

Zo staat en valt ook het aanzien van de rechterlijke macht met het eens opgebouwde imago van objectiviteit. Voor de wet is, aldus één van de criteria van de rechtsstaat, ieder gelijk. Maar wanneer benoemingen van rechters publiekelijk tot inzet van een politieke machtsstrijd worden — gelukkig valt dat in Nederland nog al mee — dan daalt ook dat vertrouwen en respect. Maar ook hier kan de rechter soms in een typisch politiek conflict worden betrokken omdat de wetgever het liet afweten. Men denke maar aan de stakingsconflicten, die zich soms voordeden.

c. De ontluisterde wet

Soms kunnen ook zelfs resultaten van wetenschappelijk onderzoek bijdragen tot het in discrediet brengen van wettelijke voorschriften. Natuurlijk is het in de praktijk soms moeilijk om bepaalde wetten bevredigend toe te passen en te handhaven. Dat is echt niet altijd mogelijk en soms zelfs niet gewenst. Wanneer iedereen in Amsterdam op vrijdagmiddag aan het van rechts komend verkeer voorrang verleent is er ongetwijfeld binnen vijf minuten een verkeerschaos. En dat is toch ook niet de bedoeling van de wetgever.

Maar het doet het gezag van een Hinderwet toch niet goed, als uit weten-

schappelijk onderzoek blijkt, dat tal van fabrieken éerst gaan draaien en dat pas daarna eens serieus bekeken wordt welke voorwaarden er in de desbetreffende hinderwetvergunning kunnen worden gesteld. En wanneer zoals een aantal jaren geleden geschiedde, in een oratie de werking van de wet op de ruimtelijke ordening wordt geëvalueerd onder de titel „Onrecht in de ruimtelijke ordening”, dan is wel duidelijk dat ook daar een aantal zaken niet goed liggen. En zo zijn er nog wel meer voorbeelden te geven. Ze maken duidelijk, dat de greep op het geheel ook aan de wetgever dreigt te ontglippen.

Hetgeen weer leidt tot frustraties bij wetgever, bestuur en burger. En dan spreek ik nog niet eens over de voor de burgers vaak geheel onoverzienbare complicaties, zoals die kunnen voortvloeien uit het Europese en internationale recht.

d. R cht hebben op

Mogelijkheden tot frustraties worden soms ook nog door die overheid zelf vergroot. Maar al te vaak bestaat er een overspannen verwachtingspatroon bij de burger van wat die overheid k n en m et doen. En wie kun je als mens beter voor alles en nog wat verantwoordelijk stellen dan juist die overheid? Je hebt toch als mens je r chten, zo wordt gesteld? Je hebt toch r cht op een eigen woning, op voldoende bijstand, op sociale zekerheid, op arbeid e.d.?

Wordt dat beeld ten dele ook niet door politici (vooral v  r de verkiezingen) en door de wetgever zelf opgeroepen?

Vroeger maakten we ons primair druk om onze klassieke vrijheden: vrijheid van godsdienst, vrijheid van meningsuiting, waarborgen tegen arrestatie e.d. Nu is de aandacht vaak meer gericht op wat men de sociale grondrechten is gaan noemen: dat recht op bijstand, op arbeid e.d. In de nieuwe grondwet zullen er meerdere artikelen aan worden gewijd.

Dat is op zich zelf nog niet zo bezwaarlijk. Maar doordat men in de praktijk zo sterk de nadruk legt op het feit, dat het hier om r chten van de burger zou gaan, vergeet men maar al te vaak dat het garanti karakter van d ze laatste rechten heel wat minder groot is dan bij de klassieke grondrechten het geval was. Sociale grondrechten zijn vaak veeleer taakstellingen van de overheid, intentieverklaringen. Streven naar voldoende werkgelegenheid is   n ding, r cht hebben op arbeid klinkt toch wel iets anders. Maar ook dergelijke ontwikkelingen kunnen weer een bijdrage leveren tot frustraties en derhalve ook tot een gemakkelijker aanvaarden van burgerlijke ongehoorzaamheid als een „geoorloofd” middel.

(wordt vervolgd)

Christelijk Studiecentrum

Het verhaal van Prof. Mr. J. J. Oostenbrink over „de burgerlijke ongehoorzaamheid” is uitgesproken tijdens de openingsdag van het Christelijk Studiecentrum in september 1981.

Wat beoogt het Christelijk Studiecentrum?

Midden in de binnenstad van Amsterdam heeft het Christelijk Studiecentrum (I.C.S.) een klein kantoor samen met de Nederlands International Fellowship of Evangelical Students (I.F.E.S.).

Vanuit dit kantoor wordt het werk van een ruim 10 jaar oude organisatie geco rdineerd.

Wat beoogt dit werk?

In wezen gaat het door voor Christelijk Vormingswerk onder studenten en afgestudeerden aan universiteiten, Hogescholen en H.B.O.-opleidingen.

Over de doelstelling straks meer.

Wie voeren het werk uit?

Een klein actief bestuur met 45 vrijwillige medewerkers en een zeer kleine staf, bestaande uit 2 personen, die gedurende 2 dagen per week betaald werkzaam zijn voor het centrum.

Wie maken gebruik van dit studiecetrum?

Een groep mensen van   300 personen die gedurende een heel cursusjaar studiekringen en cursussen volgen; deze mensen zijn voor ’t merendeel afkomstig uit evangelisch, reformatorische kringen.

Verder een grote groep mensen, die eenmalig gebruik maken van het studiecetrum middels verzoeken om studiecetrum-uitgaven, zoals literatuur etc.

Omdat de bovenstaande summier beschrijving best nog wat aanvulling kan gebruiken volgt hieronder een meer gedetailleerde beschrijving van wat het studiecetrum beoogt en bewerkt.

Doelstelling

Het Christelijk Studiecentrum organiseert vormingsactiviteiten waarbij

de onmiskenbare relatie tussen levensbeschouwing en wetenschap c.q. werkterrein centraal staat. Het gaat hier m.n. om de christelijke levensbeschouwing, waarin een bijbels georiënteerde geloofsvisie een grote rol speelt. Een bijbelse geloofsvisie, die bestemming geeft aan het leven, oriënterend, onthullend en kritisch-opbouwend werkt binnen de terreinen van de wetenschap, techniek en binnen het terrein van de maatschappelijke processen.

Realisering

Uitgaande van bovenstaande doelstellingen zijn antwoorden niet pas klaar te formuleren. Studie en bezinning zijn nodig om in de hedendaagse samenleving en verantwoordde levensstijl te ontwikkelen. Het studiecentrum heeft daartoe op bescheiden schaal een aantal activiteiten:

1. studiekringen
2. contactorgaan
3. documentatie
4. conferenties

Studiekringen

Voor studenten en afgestudeerden uit een bepaalde vakrichting. Hier worden vraagstukken m.b.t. geloof en wetenschap besproken, evenals ethische problemen m.b.t. de toepassing van de wetenschap. Er draaien kringen op de volgende terreinen:

1. Mens- en Maatschappijkring
2. Literatuurkring
3. Kunstkring
4. Theologenkring
5. Theologiekkring voor niet-theologen
6. Landbouw/milieu-ethiek-kring
7. Economenkring
8. Sociologenkring
9. Juridische kring
10. Massacommunicatiekring
11. Politicologenkring
12. Psychologenkring
13. Pedagogiekring
14. Medische ethiekring
15. Welzijnskring
16. Kring „Geloof en natuurwetenschap”

Graag sturen wij u een jaarprogramma toe met daarin de kringprogramma's!

Contactorgaan

Vier maal per jaar verschijnt er een contactorgaan waarin leesbare artikelen zijn opgenomen die veelal het resultaat zijn van het studeren binnen de kringen. De minimum abonnements/donatie kosten zijn f 15,— per jaar.

Graag sturen wij u een abonnement toe!

Financiën

De noodzakelijke kosten voor het coördinerende en administratieve werk liggen dit jaar op f 75.000,—. Een kleine kring van belangstellenden staat achter dit werk. Nieuwe donateurs heten we graag welkom! (Ons giro nr. 2 24 75 00 t.n.v. Stichting I.C.S., Amsterdam). Gaarne bevelen we dit werk bij u aan.

Adres: N.Z. Voorburgwal 96¹
1012 SG Amsterdam
tel. 020-257141 of 330369

A. D. Senf,
Stafflid coördinatie

boekbespreking

Maar Jezus zegt...
De Bergrede uitgelegd voor de gemeente door drs H. de Jong.

„Het Nieuwe Testament is niet een deksel op het oude. Een deksel sluit af. En dat is helemaal niet wat door het onderwijs van de Heiland gebeurt. De Here heeft de Schrift voor Wet en Profeten niet gesloten, maar juist geopend. En zo is het onderwijs van het Nieuwe Testament niet een deksel op wet en profeten. Wij mogen Jezus Christus in zijn openen van de Schriften navolgen”, aldus ds De Jong onder het hoofd *vervullend schriftgebruik* in de hierboven genoemde uitgave.

Bij dit citaat wil ik de bespreking van deze preken over de Bergrede inzetten, want hier worden de Schriften geopend.

De ouderen onder ons hebben nog de herinnering aan de dertiger jaren in de Gereformeerde Kerken, die velen hebben ervaren als een lente-tijd vol beweging en beloften van doorgaande reformatie.

Aan die doorgaande reformatie lag o.m. een vernieuwd verstaan van de Schrift ten grondslag.

De bijbel was en is helaas voor te velen nog een boek uit het grijs verleden, met een aantal waarheden die geloofd en geboden die gehouden moeten worden.

Gaat het in de Schrift alleen om waarheden en geboden dan verkilt de prediking tot een schoolse uiteenzetting van de waarheid al dan niet gecombineerd met een christelijke moraal en dit toegepast op het „geestelijk” leven van de mens.

Onder invloed van mannen als S. G. de Graaf, K. Schilder, A. Janse, B. Holwerda, C. Veenhof en anderen gingen we verstaan, dat de bijbel is de levende boodschap van de ver-

lossende daden van de God van het Verbond, die zijn beloften aan Israël en de wereld in de loop van de eeuwen in Jezus Christus vervult. In de prediking moet dat Woord opengaan, het moet a.h.w. geschieden en dan gaat het rijk open en grijpt het geloof zich vast aan die daden van verlossing en wordt Gods volk in de ruimte gesteld.

Zo ging de bijbel opnieuw voor ons open.

De laatste jaren vraag ik mij af waar die doorgaande reformatie toch gebleven is.

In de kerken van de vrijmaking is die reformatie vervlakt in het oprichten van allerlei gesloten verenigingen en organisaties die een hecht gereformeerd bolwerk moeten vormen, met als nevenverschijnsel een vlucht in de richting van het confessionalisme.

Het gevolg hiervan is een eindeloos verhalen en repeteren van verwonnen inzichten, maar waar is de doorgaande vernieuwing van het inzicht in de Schriften gebleven?

In het boekje van ds De Jong vind ik tot mijn groot genoegen de draad weer opgenomen van een vernieuwing en verdieping in het verstaan van het *vervullend schriftgebruik*.

De Jong toont zich een leerling van de hierboven genoemde voorgangers, maar dat niet alleen. In de dertiger jaren is een aanzet gegeven, niet met de bedoeling om wat gevonden was te canoniseren, maar om verder te werken en zo nodig te corrigeren.

Uit het geschrift van ds De Jong blijkt dat hij niet in de „dertiger” jaren is blijven steken, maar is voortgegaan en daarbij, met wat in de laatste vijftig jaar in een overvloed van literatuur aan het licht kwam, zijn winst heeft gedaan en dit dienstbaar heeft gemaakt aan het gelovig verstaan van de Schriften, *zonder daarbij door de moderne theologie te zijn besmet*.

Dit is een lange inleiding bij deze bespreking (er zou nog veel meer te zeggen zijn), maar dit moest mij eerst van het hart.

De inhoud van het boek bestaat uit 22 preken over *Matth. 5 t/m 7* gehouden in de jaren 1977-78.

Het eerste hoofdstuk bezorgde mij wat moeite, omdat daarin wordt gesproken van vier manieren waarop in Israël op de prediking van de Heiland werd gereageerd. Er waren *Sadduceërs*, die leefden bij het devies: zalig de lepen, *Farizeërs*, die zeiden: zalig de braven; *Zeloten*: zalig de revolutionairen en de *Essenen*: zalig de afgescheidenen.

Die onderscheiding is origineel, maar te veel op de maat van onze tijd gesneden, terwijl de Schrift altijd haar eigen actualiteit heeft.

Van deze „vondst” wordt een bescheiden gebruik gemaakt, zodat de tekst niet in een keurslijf wordt geperst.

Bij de behandeling van de zaligsprekungen maakt De Jong op zijn wijze duidelijk dat Jezus Christus hier zijn koninkrijk afkondigt over de

gelovigen, die uit de schare tot Hem komen.

Het gaat in alle zaligsprekungen om één soort mensen; de armen van geest, treurende enz. zijn de burgers van het rijk dat opkomt uit de prediking van de verzoening door het bloed des kruises.

De dwaasheid van het kruis vinden we terug, wanneer Jezus de mensen midden in hun nood zaligspreekt.

In de uitwerking treft bij de armen van geest de verwijzing naar de arme Lazarus, die slechts kon hopen op God.

Hierbij graaft drs De Jong dieper in de Schrift dan dr O. Noordmans in zijn bekende „zondaar en bedelaar”.

Op indringende wijze laat de schrijver ons zien, dat de zaligheid van de burgers van het rijk, niet alleen een zaak is van de toekomst, maar dat ook in het heden de zachtmoedige de aarde beërft.

Wanneer in Gereformeerde kring na Abraham Kuyper over het koninkrijk Gods wordt gesproken, maakt zich dikwijls een onrustig activisme van ons meester; we moeten zo nodig. In vroeger tijden moesten alle terreinen van het leven bezet worden voor Christus en tegenwoordig moeten velen het evangelie handen en voeten geven, want God zou het zonder ons niet kunnen. Zo blijven de nijvere volgelingen van Calvijn driftig in de weer.

In de preken van coll. De Jong b.v. over *zout en licht, de twee wegen en het zoeken van het koninkrijk*, valt op dat terecht volle nadruk wordt gelegd op de indicatief in het vervullend spreken van Jezus, of in gewoon Nederlands: wanneer de Heiland zegt: gij zijt het zout der aarde, dan is de gemeente dat ook, niet door zich in allerlei bochten van activiteiten te wringen, maar door er eenvoudig te zijn, zoals een stad ligt op een berg. Dit sluit de roeping om het zout der aarde te zijn niet uit, want we moeten worden, die we zijn (S. G. de Graaf), maar het stelt ons wel in de ruimte van het verlorene en daarom ontspannen leven in Christus.

Laat ieder kennismaken van de rust die bij deze opening van de Schriften uitstraalt.

Komen we in onze dagen, die bol staan van allerlei *pacifisme* een verhandeling tegen over het niet weerstaan van de boze, dan worden we nieuwsgierig naar wat de schrijver gaat zeggen over de verhouding van het niet weerstaan uit de bergrede, tot de taak van de overheid in Rom. 13.

In schriftgetrouwe kring hoor je nog al eens dat het in de bergrede gaat over onze persoonlijke verhoudingen, maar dat die niet gelden voor de overheid.

De Jong heeft gezien, dat zo onbedoeld toch de Schrift enig geweld wordt aangedaan, terwijl hij daarbij niet in de armen van het pacifisme valt.

U kunt dit alles en nog veel meer lezen in deze uitgave van 152 pag. te verkrijgen bij Copiëerinrichting

v. d. Berg, Broederweg, Kampen, voor een bedrag van f 17,—. Mogelijk vraagt iemand of ik geen kritiek heb en hij herinnert zich mogelijk pittige discussies tussen ds De Jong en mij.

Kritiek heb ik, stel je voor dat het niet zo was, maar die raakt ondergeschikte zaken en laat ik rusten, want ik heb dit boek met veel genoegen en herkenning gelezen.

U hebt begrepen dat ik deze uitgave in veler handen wens. Het is goede kost voor bijbelkringen.

Voor de gemeente in Amsterdam lijkt het me nuttig dat men deze preken nu eens rustig lezen kan, want ik zou me kunnen voorstellen dat gemeentelieden moeite hebben gehad om ze „na te vertellen”.

Tenslotte: ik ben blij met dit boekje in de kring van onze kerken, want het maakt duidelijk hoeveel we hebben ontvangen mede in de weg die de Heer met onze kerken is gegaan.

H. J. van der Kwast

de redactie ontving

Dr Claus Westerman, Hoofdlijnen van een theologie van het Oude Testament. Met een inleiding door dr E. Noort. 263 blz., f 42,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Dr F. Haarsma, Morren tegen Mozes. Pastoraal-theologische beschouwingen over het kerkelijk leven. 235 blz., f 34,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Moshe Pearlman en Yaacov Yannai, Historische plaatsen in Israël, met een voorwoord van prof. Yigael Yadin. 228 blz., 150 afbeeldingen, f 55,—; uitg. W. Gaade, Amerongen.

Dr B. Wentsel, Het Woord, de Zoon en de Dienst; Dogmatiek, deel I. 419 blz., f 75,—; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Dr J. van Bruggen, Het lezen van de bijbel; Een inleiding. 187 blz., f 27,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Dr E. J. Beker/dr J. M. Hasselaar, Wegen en kruispunten in de dogmatiek, deel 3 — Christologie. 324 blz., f 49,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Geloofsmanieren, Studies over de pluraliteit in de kerk, onder eindredactie van dr J. M. Vlijm, met artikelen van N. A. Schuman, J. M. Vlijm, C. Korenhof, M. E. Brinkman, J. Veenhof, H. M. Vroom, H. M. Kuitert, M. M. Meerburg en J. Hendriks. Bijna 400 blz., f 65,—; uitg. J. H. Kok, Kampen.

De Pseudografen, deel 2. Jozef en Aseneth, Apokalyps van Baruch. Vertaald, ingeleid en toegelicht door M. de Goeij. 143 blz. f 24,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Prof. dr B. Goudzwaard, Genoodzaakt goed te wezen, christelijke hoop in een bezeten wereld. 111 blz. f 12,50. Uitg. J. H. Kok, Kampen.

Dr P. H. Esser, Psychiatrie. Gedachten over de betekenis van het offer. 161 blz., f 27,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Sipke van der Land, De Hersenspoelers; Over de gevaren van sekten en kulturen; Hoe hersenspoeling werkt; Hoe jongeren plotseling robots worden; Wat ertegen gedaan kan worden; ;Onthullingen over de programmeren. 257 blz., f 27,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Ir. Erik Mink, Kernenergie in opspraak. 111 blz., f 16,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

De mogelijkheid bestaat dat op één of meerdere uitgaven in een bespreking wordt teruggekomen.

kerknieuws

Ambtsjubileum ds C. Bakker — Op 24 maart a.s. hoopt ds C. Bakker, predikant van de Ned. Geref. Kerk van Enschede-Zuid, te herdenken dat hij 25 jaar geleden als Dienaar des Woord werd bevestigd in de Gereformeerde Kerk van Twijzel. Op 22 maart a.s. viert ds en mevrouw Bakker hun zilveren huwelijksjubileum.

Ter gelegenheid van het dubbele jubileum zal D.V. 24 maart a.s. een receptie worden gehouden, waarvoor naast de leden der plaatselijke kerken alle vrienden en bekenden van het zilveren bruidspaar worden uitgenodigd.

De receptie wordt gehouden in de grote zaal van Café Assink, Hengelosestraat 437 te Enschede, 's avonds van 19.00 tot 21.30 uur.

Ds W. Janse — Cum laude geslaagd voor doctoraal examen theologie ds W. Janse te Katwijk aan de Theol. Hogeschool der Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn.

Heerenveen — Beroepen te Heerenveen ds A. H. Algra te Slidrecht.

Maassluis — Beroepen en het beroep aangenomen naar Maassluis ds A. H. Algra te Slidrecht.

Stichting Emeritaatsvoorziening — De voorjaarsvergadering met de aangesloten kerken zal dit jaar worden gehouden op donderdag 6 mei in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65 te Utrecht. Aanvang van de vergadering 19.30 uur.

Vrouwencontactdag 1982 — In Bunscho-

ten-Spakenburg zal op woensdag 22 september 1982 D.V. de vrouwencontactdag worden gehouden.

Spreker op deze dag zal zijn ds Stuy te Kampen.

Wilt u deze dag reeds reserveren in uw agenda? Nadere gegevens volgen spoedig.

Ontmoetingsdag 1982 — Op D.V. zaterdag 24 april a.s. zal in de Veluwehal te Barneveld de Ontmoetingsdag 1982 worden gehouden. Aanvang 10 uur. Afloop ongeveer 4.30 uur. n.m.

Thema: Bemoediging. Leiding ds H. J. van der Kwast. Sprekers: Ds O. Mooiweer en Ds A. van der Veer, Chr. Geref. pred. te Zwolle. N.m. Ds J. M. Smelik, legerpred. te Eindhoven.

Muzikale leiding: Henk Plender, Wezep. Deklamatie: mev. T. Verboom-Knol. Zang: Kwartet De Gier.

Crèche, kinderprogramma's, tienerprogramma, pauzeprogramma.

Nadere berichten volgen.

Dronten: Cor en Trudy Bos — De avonddienst van 20 december 1981 in de Ichtuskerk te Dronten stond in het teken van het vertrek van Cor en Trudy Bos. Zij zijn op 9 januari naar Dacca in Bangla Desj vertrokken.

Daar zullen zij zich verder voorbereiden op de taak, de roeping die zij aanvaarden om het evangelie te brengen in deze Islamitische samenleving. Of juist gezegd, om getuige te zijn van Hem, die ons redde. Want openlijk het evangelie verkondigen is verboden in Bangla Desj. Als getuige, zoals Jezus zelf de bezetene in het land van de Gerasenen niet toestond met Hem mee te gaan maar terugzond naar zijn stad om te vertellen van zijn redding door Jezus.

Ds Van der Kwast leidde de dienst en sprak over Marcus 5. Dit gedeelte getuigt ervan dat Jezus macht heeft over boze geesten, dat Hij mensen kan redden van die geesten. Andere mensen die dat zien vragen of Jezus wil weggaan. En Jezus gaat, Hij legt Zijn wil niet op. Wie wel achterblijft is de geredde zelf. Hij zou bij Jezus willen blijven, maar Jezus vraagt hem om naar de stad te gaan en te getuigen van Hem.

Het evangelie zal gepredikt worden tot aan de einden der wereld. Zo gaan Cor en Trudy ook als getuigen naar een samenleving die Christus vijandig is. Cor zal daar werken aan een landbouwkundig project. Trudy zal ter plaatse bezien of er voor haar specifieke taken zijn in het onderwijzen van kinderen of begeleiden van vrouwen.

Zij worden uitgezonden door de Bijbelse en Medische Zendings Gemeenschap, de Nederlandse tak van een Brits zendingsgenootschap, de BMMF. De BMZG ziet haar werkterrein in het bijzonder in Azië.

Ds Bouw, de voorzitter van de BMZG, sprak aan het eind van de dienst een afscheids- en bemoedigingswoord. In het steeds verder reiken van het evangelie naar de uiterste einden der aarde horen we de voerstappen van Christus naderbij komen. Het is voor een gemeente machtig om daarbij betrokken te zijn, een troost en bemoediging.

Cor en Trudy, zij zullen het niet gemakkelijk krijgen en veel geduld nodig hebben. Zij zullen de taal moeten leren en de omgangsvormen, leren leven in een moeilijk klimaat. Maar Christus is machtig om hen daarvoor toe te rusten.

Vanuit Nederland worden zij gesteund door het zgn. thuisfront. Een aantal mensen die hen steunen en proberen te voorzien in hun geestelijke en materiële noden. Het thuisfront wordt op de hoogte gehouden door een zgn. nieuwsbrief. De thuisfrontcommissie verzorgt de verzending van de nieuwsbrief. Het contact-

adres van deze commissie is: H. C. Vos, De Oeverloper 59, Dronten, tel. 03210-3383.

's-Gravenhage — Van de Ned. Geref. Kerk van Den Haag ontvingen we een afschrift van een brief aan CRM over het inmiddels befaamde „Voorontwerp”. Excellenties, U heeft verzocht te reageren op het „Voorontwerp van een wet gelijke behandeling” en wij willen dat doen door middel van deze brief. Het spijt ons, dat wij dit enkele dagen na de door U gestelde termijn doen, maar wij hopen dat U er niettemin kennis van neemt.

Wij verstaan, dat U het als Uw taak ziet regelen te stellen ter bestrijding van on gepaste en onverantwoorde discriminatie in het maatschappelijk verkeer. Dat is ook de opdracht, die U van Godswege hebt:

„Zij — de overheid — staat immers in dienst van God,
u — de onderdanen — ten goede”
zo lezen we in de Bijbel, Rom. 13:4.

Wat ons echter zeer verontrust is, dat U in de voorgestelde wetgeving verder gaat dan Uw grote Opdrachtgever stelde. In de ons ter beschikking gestelde stukken gaat U zelfs in tegen wat Hij wil en daarin zoudt U Uw onderdanen dwingen als legaal te erkennen, wat Hij, onze God, duidelijk overtreden van Zijn wetten noemt.

U wilt namelijk bevorderen, dat op verschillend gebied en in verschillende opzichten onderscheid in behandeling van man en vrouw, gehuwden en hen, die een andere samenlevingsvorm verkiezen, homofielen en niet-homofielen verdwijnt, terwijl die op bepaalde punten moeten blijven bestaan.

Man en vrouw zijn namelijk, naar wij geloven op grond van de Heilige Schriften, elk „naar hun aard” door de Schepper gemaakt en hun positie en taak is niet in alle opzichten gelijk.

„Man en vrouw schiep Hij hen”, Genesis 1:27.
„Vrouwen, weest uw man onderdanig, gelijk het betaamt in de Here. Mannen, hebt uw vrouw lief en weest niet ruw tegen haar”, Colossenzen 3:18 en 19.
„Want een man (...) is het beeld en de heerlijkheid Gods, maar de vrouw is de heerlijkheid van de man. Want de man is niet uit de vrouw, maar de vrouw uit de man. De man is immers niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man”, 1 Corinthiërs 11:7-9.

Zo is ook het huwelijk niet één van de door ons te kiezen samenlevingsvormen — gelijk te stellen met andere — maar een door onze God gewenste, zelfs zó uniek te noemen, dat de Here Jezus er van zegt „Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheid de mens niet”, Matt. 19:6. En in Efeziërs 5:22-23 lezen we een loflied op de (exclusieve) huwelijksverbintenis.

Tenslotte is in de stukken sprake van homofilie en wel op een wijze, die ons beangstigt. Dat deze homofilie voorkomt, is niet tegen te spreken en het verachten van medeburgers, die zulke neigingen hebben, is zeer zeker te veroordelen, respectievelijk dient ook U te helpen tegengaan. Maar het practiseren van de homofiele geaardheid en zeer zeker het zonder meer beschermen daarvan is rechtstreeks tegen het gebod Gods, dat zegt

„En gij zult geen gemeenschap heb-

ben met een, die van het mannelijk geslacht is, zoals men gemeenschap heeft met een vrouw: een gruwel is het", Leviticus 18:22.

Deze homofilie is uiting van heidendom, zoals we in Romeinen 1:24-27 lezen en daarom wijst de Heer van hemel en aarde ze duidelijk af, Hij wil het niet.

Excellenties, U zult het ons niet euvel duiden als we met het bovenstaande volstaan en niet verder ingaan op de gepresenteerde stukken en de verdere strekking daarvan in de verschillende levenskringen.

U stelt zich — en dat trachtten wij tot uiting te brengen — met de door U voorgenomen wetgeving boven Gods wetten en dat past een dienaar niet. Hij moet doen, wat zijn Heer zegt. Bovendien is zulk een doen hoogst gevaarlijk. Tegen Zijn wil ingaan brengt oordeel en straf over ons volk. Wij menen U dan ook ernstig te moeten waarschuwen de voorgenomen weg niet te gaan. Immers, het is zoals we lezen in het boek der Spreuken, hoofdstuk 3:5-7:

„Vertrouw op de HERE met uw gansche hart (dat wil zeggen houdt u aan Zijn geboden) en steun op uw eigen inzicht niet (dat past u niet, het is ook gebrekkig). Ken Hem in al uw wegen (erken Hem als uw opdrachtgever), dan zal Hij uw paden recht maken (u voorspoed geven in uw regeren). Wees niet wijs in eigen ogen (doe niet wat u denkt dat de meerderheid van het volk welgevalig is), vrees de HERE en wijk van het kwaad (wees maar bang tegen Hem in te gaan)“.

Wij hopen van harte en bidden er om, dat deze brief onze zorgen duidelijk voor U zal doen zijn en dat U op de ingeslagen, verkeerde weg niet verder zult gaan, maar terugkeren tot Gods geboden.

In de samenkomsten van onze gemeente bidden wij regelmatig voor U en we zullen dit blijven doen (1 Tim. 2:1, 2), opdat Uw arbeid tot heil van ons volk mag zijn en U bewaard blijft voor onchristelijke daden.

Met gevoelens van hoogachting, namens de Raad van de Nederlands Geref. Kerk te 's-Gravenhage, ds J. D. Janse, voorzitter, C. Schram, secretaris

Naschrift P.J.v.K. — In ons blad is de laatste tijd al heel wat aandacht aan dit gegeven besteed. Omdat de ruimte beperkt is, meen ik er goed aan te doen deze brief in zijn geheel op te nemen. Vergelijkbaar ingezonden stukken van de Ref. Politieke Federatie, de Vereniging van Chr. Onderwijzers en de Prot. Chr. Ouders Bond laat ik bij dezen onvermeld.

Zeilen in Friesland — Heb je zin om je vakantie het komend seizoen op een sportieve, gezellige en oer-hollandse manier door te brengen, lees dan snel verder.

Vanuit de kerk van Kampen worden al enkele jaren zeilkampen georganiseerd. Hieraan kan door de gehele Nederlands Gereformeerde jeugd (17 jaar en ouder) meegedaan worden. Het is bijzonder leuk elkaar ook eens in een andere omgeving te ontmoeten.

Het kamp duurt een week en wel van 17 t.m. 24 juli. Het wordt gehouden in de buurt van Gaastmeer, waar we kunnen varen op kleine rustige meertjes, maar ook op het mooiste meer van Friesland, de Fluessen. Je hoeft niet te kunnen zeilen, want op iedere boot vaart

met de bemanning van 4 personen een ervaren schipper mee.

Leer die heerlijke sfeer op het bruisende water kennen, geniet van weer en wind, beleef de avonturen van een opwindende vakantie.

Het is beslist geen zeilschool. Het kampen met een stel jongelui van je eigen leeftijd staat voorop. Maar als je wilt leren de schippers je graag de fijne kneepjes van goed zeemanschap.

Na een dag zwerven komen we 's avonds terug naar de grote tent waar elke bemanning zijn eigen pot gaar stooft en de verhalen van die dag uitgewisseld worden. Slapen kan zowel in de tent als in de boten onder dek tenten. Zachtjes wordt je in slaap gewiegd.

Overdag maken we tochten naar sfeervolle plaatsen in de omgeving zoals Heeg, Woudsend, Workum, Langweer en het rustieke Sloten.

De kampprijs bedraagt f 195,—. We zijn blij dat we dit bedrag door de inzet van vele vrijwilligers zo laag kunnen houden. Je moet kunnen zwemmen, maar voor een reddingsvest wordt gezorgd. De minimum leeftijd is zoals gezegd 17 jaar. Voor vervoer moet je zelf zorgen.

Als je voor zo'n geweldige week voelt, geef je dan (met een stel vrienden of vriendinnen) zo snel mogelijk op bij onderstaand adres. Spoed is gewenst i.v.m. tijdsdrukte van de boten. Bij inschrijving dient alvast een bedrag van f 100,— te worden voldaan, daar wij zelf de boten ook vooruit moeten betalen.

Wil je meer inlichtingen dan kun je altijd schrijven of bellen.

In de hoop je het komend zomer te zien besluiten we met vriendelijke zeilersgroeten en de naam van ons kamp: Navigare Necesse Est, d.w.z. Varen is noodzakelijk.

Zeilkamp N.N.E.
Rudy en Henny Stalknecht,
Zegge 16, Kampen
Tel. 05202-11480.

Zending en opleidingswerk op Soemba door ds P. P. Goossens — U verrastte ons in het 4e kwartaal 1982 met fijne giften. Het is u waarschijnlijk bekend dat uw penningmeester de gaven van de kerken verantwoordt met een persoonlijk briefje. De enkele tientallen particulieren die trouw hun bijdrage schenken, vindt u ieder kwartaal in deze krant. Hier volgen ze weer, deze keer in volgorde van grootte: XIJ 1000,—; CvdM te D 481,60; mw WMA te 's-Gr. 250,—; JSW te W 250,—; mw JMB te R 200,—; mw JMV te 's-Gr. 150,—; FV te Z 150,—; en dan de volgende 100,—: mw JV te H, RV te H, KHvdV te V, EEvdV te V, AN te Z, mw WA te 's-Gr. mej. JHV te 's-Gr. DD te E, Jvd te N. Daarna volgt dan mw GB te B 80,—; CMvdW te V 75,—; DJB te B 75,—; JPK te 's-Gr. 75,—; mw AV 60,—; JB te W 50,—; WB te W 50,—; ABvW te V 40,—; JD te V 40,—; MJB te D 35,—; JHB te H 30,—; JdenO te R 25,—; JPE te U 20,—; JCvd te K 10,—; MJvdB te U 10,—.

Twee dingen: Juist de kleine gaven bemoeiden ons zeer en u moet weten dat f25,— x 3 in het 4e kwartaal ontvangen hierboven vermeld is als f 75,—.

Het bestuur van de samenwerkende kerken is zich met ds P. P. Goossens aan het beraden over de grote lijnen in de toekomst. U hoort daarover wel nader. In 1982 gaat het werk op Soemba gewoon door. Geschat tekort in 1982 f 25.000,—. Helpt u mee? Postgiro 1687238 t.n.v. penningmeester Zendingencommissie Ned. Geref. Kerk Maassluis.

nieuws uit breder kring

Zinnvolle toekomst of terreur van de techniek? — Over dit onderwerp zal prof. dr ir. E. Schuurman, hoogleraar aan de Centrale Interfaculteit en aan de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen van de Vrije Universiteit, een inleiding houden op donderdag 1 april 1982 te Alkmaar.

Enkele aspecten die hierbij belicht zullen worden:

De huidige situatie met al zijn problemen ziet er, óók wat de toekomst betreft, dreigend uit. Vanuit een analyse met historische achtergrond zal prof. Schuurman als conclusie uiteenzetten: — het authentiek christelijk motief biedt uitzicht op een zinnvolle toekomst der techniek;

— maar gaat de tegenwoordige ontwikkeling door vanuit het motief dat de mens zichzelf zoekt, dan is het effect dat de techniek terreur uitoefent.

Een en ander toegespitst op zaken als: Kernenergie, computertechniek (chips), kernbepaling, DNA.

Er zal voldoende gelegenheid zijn voor discussie.

De avond wordt georganiseerd door het Bestuur van het Regionaal Verband Noord-Holland-Noord van de VU-Vereniging.

De toegang is vrij.

Plaats: Prof. Chr. Opl.school voor het Kleuteronderwijs, Van de Veldelaan 920, te Alkmaar (De Hoef). Aanvang 20.00 uur (19.45 uur koffie).

Congres Evangelische Hulpverlening — Van donderdagavond 1 t.m. zaterdagmiddag 3 april 1982 wordt er in het Conferentieoord „De Bron” te Oud-Leusen een congres gehouden voor christenen, die zich willen verdiepen in onderwerpen, die betrekking hebben op de hulpverlening.

Hierbij wordt door de organisatoren in eerste instantie gedacht aan huisartsen, pastors, medewerkers van opvangcentra, studerende aan sociale akademies, universiteiten, bijbelscholen, vrijwilligers, maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, psychologen, psychiaters.

Het is voor de vierde achtereenvolgende keer, dat er een dergelijk congres georganiseerd wordt, en het is gebleken, dat het in een sterke behoefte voorziet, gezien de grote belangstelling, die ervoor getoond is in de voorafgaande jaren.

De bedoeling van dit congres is om contact te leggen tussen christenen, geïnteresseerd of actief in de hulpverlening, en om de behandeling en begeleiding binnen de hulpverlening kritisch en vanuit de christelijke optiek te bespreken en te bestuderen.

Er zullen een achttiental sprekers komen. Hoofdspreker zal zijn dr Jay Adams, pionier op het gebied van de christelijke hulpverlening en auteur van vele boeken, o.a. „Competent tot Counsel” en „The Christian Counselor's Manual”. Leiders van de themagroepen zijn o.a. dr W. J. Ouweneel, Mevr. C. L. Boerman-de Roos, dr B. O. de Vries, prof. W. H. Velema, drs P. J. van Kampen en dr R. G. H. Boiten.

In de themagroepen zullen onderwerpen

aan de orde komen zoals „pastoraat voor hulpverleners”, „mensbeelden in de hulpverlening”, „emancipatie en een bijbels antwoord”, „de christen in een niet-christelijk team”, „ethiek in het ziekenhuis”, „alternatieve geneeswijzen”, „overheid, subsidiëring en christelijke hulpverlening” en andere onderwerpen.

Naast deze inleidingen is er op het congres tevens ruimte voor bijbelstudie, gesprek en een bezoek aan de boekenstand en aan de diverse stands van organisaties, actief op het gebied van de hulpverlening.

De organisatie van dit gebeuren is ook dit jaar weer in handen van de Stichting Ontwikkeling Evangelische Hulpverlening. Deze Stichting bestaat uit vertegenwoordigers van een groot aantal christelijke hulpverleningsorganisaties.

Voor verdere informatie en opgaven (uitsluitend via ons opgaveformulier) kunt u schrijven naar: Secretariaat S.O.E.H., J. P. Heijestraat 151-I, 1054 MG Amsterdam.

Voedselhulp Polen — Van de Calvinistic World Association ontvingen we volgend bericht: — Met grote dankbaarheid kunnen wij medelen, dat in de week van 23 tot 26 februari j.l. ons eerste voedseltransport naar christelijke gemeenten in Polen een gezegende reis is geworden. Met behulp van en in samenwerking met een plaatselijk comité konden 19 ton levensmiddelen en 4 ton kleding op de juiste plaats worden afgegeven. Meegenomen werden eerste levensbehoeften zoals margarine, vet, rijst, meel, haver, mout, suiker, zout en vlees (in blik). De levensmiddelen situatie is zeer ernstig, alles is gedistribueerd en vele artikelen zijn niet meer te krijgen.

Als begeleiding is een jonge broeder uit Heiloo meegegaan. Zelfs kon hij spreken met broeders en zusters, die hij jaren geleden daar ook reeds bezocht had. Het was een ontroerende ontmoeting, waardoor zij in het geloof werden gestrekt en bemoedigd.

De toestand in Polen kan grimmig genoemd worden. Alle grote plaatsen zijn door soldaten hermetisch afgesloten, de bevolking leeft in angstige spanning, alle verbanden zijn verbroken en deze voedseltransporten zijn de enige manier om contacten te onderhouden!

Wij doen een hartelijk beroep op allen — ook diakonieën — die nog niet hebben bijgedragen, het ons mogelijk te maken, onze Poolse geloofsgenoten nog een zending levensmiddelen — in overleg met het Nederlandse Rode Kruis — te bezorgen.

Hierin zullen dan tevens aandeel hebben zeer kleine Joodse gemeenschappen, die in het bijzonder van diskriminerende maatregelen te lijden hebben.

De samenstelling van het volgend transport zullen wij — na onze eerste zending — nog meer afstemmen op de directe behoeften, zoals middelen voor babyverzorging. Een groot transport kost ruwweg totaal f 70.000,—, terwijl wij hiervoor al in kas hebben f 33.000,—. Waar een bijzondere kollekte-opbrengst in de Hongaarse kerken op zondag 17 januari 1982 een bedrag van meer dan f 65.000,— voor Polen heeft opgebracht, moeten wij in Nederland toch zeker in staat zijn het resterende bedrag bij elkaar te brengen.

Ons is gebleken, dat meerdere, ons thans bekende Poolse gezinnen in zulke armoedige omstandigheden verkeren, en door niemand geholpen worden, dat het

eenvoudig onze christenplicht is, hen — althans voorlopig — financieel te steunen.

Bijdragen kunnen gestort worden op postgironr. 1775496 van de Calvinistic World Association te Heiloo, met vermelding: Polen. Deze giften zijn voor de belastingen aftrekbaar.

Youth for Christ actieve vakanties — De nieuwe vakantiefolder „Aktieve Vakanties” van Youth for Christ is uit! Voor 1982 heeft de jongerenbeweging ruim 100 actieve vakanties georganiseerd.

In vergelijking met 1981 is het aantal reizen slechts gering gestegen, maar ditmaal hebben de organisatoren geprobeerd met name nog meer variatie in het programma aan te brengen, zodat er nu nog meer keus is om op een andere manier vakantie te houden. Een vakantie waarin jonge mensen zelf veel inzet moeten tonen.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Helemaal nieuw binnen de 32 pagina's tellende folder zijn de Paas- en herfstvakanties! Daarnaast staan er 14 nieuwe mogelijkheden in het buitenland en een 5-tal op nederlands grondgebied vermeld, waaronder enkele heel bijzondere.

Voor wie het verschijnsel van de midernachtzon wil meemaken b.v., is er een reis naar het zeer hoge noorden van Noorwegen georganiseerd. Iets dichterbij huis, in eigen land, staat er een kloosterkamp op het programma. Tien dagen zijn de deelnemers te gast in eerst een Russisch-Orthodox-klooster en daarna een Rooms-Katholieke gemeenschap. Voor de echte avonturiers is er een expeditie naar IJsland. Een vulkanisch aktief eiland dat alle weerbarstigheid en onherbergzaamheid biedt voor een overlevingstocht, met de nadruk op volhouden.

Zo'n aktieve vakantie daagt uit om met een stel wildvreemde mensen van eigen leeftijd op stap te gaan.

Vakanties waar je voor onverwachte, avontuurlijke situaties komt te staan, waarin zo nu en dan flink geïmproviseerd moet worden. Maar zo beleef je samen een vakantie waar je in je eentje nooit aan toe zou komen.

Voor meer inlichtingen en het aanvragen van het zomerprogramma kan men terecht bij: Youth for Christ-Vakanties, Postbus 73, 3970 AB Driebergen, telef. 03438-15744.

Rectificatie. Helaas zijn er in het artikel: Gemotiveerd preken enkele drukfouten geslopen, die uiteraard korrektie behoeven. Op pag. 80 aan de voet van de derde kolom blijkt plotseling een zin af te breken die als volgt moet doorlopen: „...al is het met gebreken en tekortkomingen. Maar daarvan is de belijdende kerk zichzelf ook terdege bewust etc. Op pag. 81 tweede kolom staat halverwege het volgende: Wij beleiden de prediking met onze bede... moet zijn: wij begeleiden etc. Bijna aan de voet van de bladzijde lezen wij: dwars door alle weerstanden kerk en wereld en in eigen hart heen — moet zijn: dwars door alle weerstanden in kerk en wereld etc. Helemaal onderaan dezelfde pagina staat: en zijn taak — moet zijn: en zijn zaak. O.M.

Zoekt U voor Uw vakanties iets anders?

Evangelische Camping

„t Beloofde Land”

biedt U

een afwisselend programma tijdens Paas-, Zomer- en Herfstvakantie.

Bovendien beschikken wij over groepsaccommodatie. Speciale tarieven in voor- en naseizoen.

Vraag folder.

Bosweg 17, Voorthuizen, tel. 03429-2942

Drukkerij „Steenbergen”

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukwerk

Zeist - Telef. 03404-22452

PASTORALE LEERGANGEN ROTTERDAM/ZWOLLE

THEOLOGISCHE STUDIE OP MIDDELBAAR NIVEAU

(met bijbels grieks en hebreuws)

op grondslag van de geref. belijdenis

De lessen worden gegeven 's zaterdags, zo veel mogelijk om de 14 dagen van 10.00-15.15 uur vanaf begin september. De leergangen zijn door de Overheid erkend.

Naast deze lessen wordt in Zwolle ook les gegeven in diverse theologische vakken op 2de graads niveau.

Hiervoor is nog geen Overheidserkenning ontvangen.

Informaties (zowel voor Rotterdam als voor Zwolle) bij: T. v. d. Heide, Robbesant 26, 8303 ZH Emmeloord.

Telefoon 05270-12774 (bij voorkeur 's avonds tussen 6 en 8 uur).

Het bestuur van de Vereniging voor Geref. Schoolonderwijs te Hardinxveld-Giessendam vraagt voor de Ichthusschool

een onderwijzeres

voor een eerste klas.

Liefst met enige ervaring.

Alle gewenste inlichtingen worden gegeven door het hoofd der school: G. J. Sikkema, tel. 01846-4008.

Uitvoerige sollicitaties aan: L. v. d. Ree, secretaris, Florenweer 6, 3371 RC Hardinxveld-Giessendam.

ISRAEL

Israel is meer dan een boeiend vakantieland. Het is het Land van de Bijbel.

Het gaat dan ook om de diepere betekenis. Het zoeken naar plaatsen waar het gebeurde, waar het gezegd werd....

Uw reismogelijkheden dit jaar:

Reis A - Israel, Land van de Bijbel

16/04 - 30/04 Drs. G. van Leyenhorst te Garderen
08/10 - 22/10 reisleader nog niet bekend

Reis B - Israel en de Woestijn

07/05 - 21/05 Ds. C. Trouwborst te Vlaardingen
03/09 - 17/09 Ds. J.A. v.d. Velden te IJsselmuiden

Reis C - Speciale 17-daagse jeugdreis

26/07 - 11/08 Ir. J.v.d. Graaf te Huizen

Reis voor gehandicapten

05/03 - 19/03 Ds. A.v.d. Veer te Zwolle
12/11 - 26/11 Ds. H. Harkema te Brakel

ISRAEL BIJBELREIZEN

U wilt meer weten?
Vraag het programma.

Vredeweg 22, 1505 HH Zaandam, tel. 075-123451